

provincie limburg

De Paarden(sport)sector in Limburg; De uitgangssituatie in Beeld

Discussienotitie t.b.v. uitwerking Limburgs paardensportplan

www.sportfotografiejacobs.nl

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	3
2.	Uitgangssituatie	3
2.1.	Gebruiksgerichte paardenhouderij.....	4
2.2.	Productiegerichte paardenhouderij.....	6
2.3.	Het economisch belang van de sector.....	8
2.4.	Ruimtelijke ontwikkeling.....	8
3.	SWOT Analyse	8
3.1.	Sterke punten.....	8
3.2.	Zwakke punten.....	11
3.3.	Kansen.....	13
3.4.	Bedreigingen.....	15
4.	Vervolgaanpak	16

1. Inleiding

Eén van de Limburgse ambities op het terrein van sport is het opstellen van een Limburgs paardensportplan. In dit plan zal de kracht van paardensport op het gebied van top- en breedtesport, onderwijs, economie en gebiedsontwikkeling uitgewerkt worden en antwoord geven op de vraag wat nodig is om Limburg te laten uitgroeien tot de paardensportregio van Nederland. Uiteraard moet dit plan ontwikkeld worden met alle belangrijke stakeholders in Limburg. Sporttechnisch, primair met de hippische bond en de daaraan verbonden paardensportorganisaties en gezien de spin-off voor de overige sectoren met relevante partijen uit de sector onderwijs, economie en andere overheden.

Het Limburgs paardensportplan levert een bijdrage aan de landelijke ambities om in 2028 de Olympische Spelen in Nederland te organiseren. De paardensport in Limburg heeft de potentie om qua breedtesport, prestatiesport en evenementen een bijdrage te leveren aan een Olympisch klimaat.

Als eerste aanzet om te komen tot een Limburgs paardensportplan heeft de Provincie Limburg in het najaar van 2008 een expertmeeting paardensport georganiseerd. Alle aanwezige partijen waren het erover eens dat de huidige paarden(sport)sector in Limburg een uitstekende basis biedt om op verder te bouwen. Er bestaan veel kansen en uitdagingen om Limburg zowel sporttechnisch als op het terrein van economie en branding te laten uitgroeien tot dé paardensportregio van Nederland. De noodzakelijke voorwaarden zijn aanwezig. Naast een goede infrastructuur is er bereidheid tot samenwerking, bundeling van expertise en krachten en de wil is er om over grenzen heen te kijken.

Naast de expertmeeting heeft de Provincie Limburg het LEI de opdracht gegeven voor het uitvoeren van een quick-scan naar de paardenhouderij in Zuid- Oost Nederland. Doel van deze quick-scan was om inzicht te krijgen in de economische potentie van de sector.

De inzichten verkregen uit de expertmeeting, het onderzoek van het LEI en enkele algemene gegevens over de paarden(sport) in Limburg zijn in deze notitie opgenomen. Hiermee geeft de notitie een algemeen beeld over de paarden(sport)sector in Limburg en beschrijft op hoofdlijnen de sterke en zwakke kanten en de kansen en bedreigingen van deze sector. De notitie is mede tot stand gekomen en aangevuld door de KNHS, de vakgroep Paardenhouderij van de LLTB, Topsport Limburg en Huis voor de Sport. Het document is bedoeld als discussienotitie waar vanuit verdere doelen en prioriteiten door het veld bepaald moeten worden.

2. Uitgangssituatie

Om een beeld te krijgen van de paarden(sport)sector in Limburg zijn in deze discussienotitie een aantal relevante gegevens op een rij gezet. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de gebruikersgerichte en de productiegerichte paardenhouderij. In de gebruikersgerichte paardenhouderij is het rijden met paarden primair gericht op de ruiter en amazone. In de productiegerichte paardenhouderij worden uitsluitend of in hoofdzaak handelingen aan en/of met paarden verricht die primair gericht zijn op het voorbrengen, africhten en trainen en verhandelen van paarden

2.1. Gebruiksgerichte paardenhouderij

Infrastructuur

In de regio Limburg en Zuid Oost Brabant¹ zijn 166 maneges. In totaal telt Limburg 104 maneges en 26 door de FRNS² erkende ruitersportcentra. De FNRS stelt verschillende eisen aan maneges die zich aansluiten bij de FNRS- ruitersportcentra. De eerste eis waar een centrum aan moet voldoen is het veiligheidscertificaat. Het Veiligheidscertificaat is verplicht voor FNRS bedrijven, Aequor- en NHB Deuren stagebedrijven en KNHS verenigingen. In Limburg hebben 45 paardensportaccommodaties een veiligheidscertificaat van de Stichting Veilige Paardensport. De FNRS heeft daarnaast het sterrenstelsel ontwikkeld. Het sterrenstelsel kent punten toe aan kwaliteit van de bedrijfsvoering en de beschikbare faciliteiten op en om het ruitersportcentrum. Deze beoordelingspunten samen bepalen de waardering van het ruitersportcentrum en daarmee het aantal sterren. Met het sterrenstelsel kunnen klanten snel zien hoe goed de kwaliteit en veiligheid van een ruitersportcentrum is.

Twee maneges zijn aangesloten bij de Federatie Paardrijden Gehandicapten (FGP) en bieden specifiek ruitersportactiviteiten voor mensen met een beperking aan.

Het aantal paardensportverenigingen wordt geraamd op 294, hiervan zijn er 167 aangesloten bij de KNHS regio Limburg. De KNHS regio Limburg is onderverdeeld in drie kringen Noord, Midden en Zuid. Limburg maakt onderdeel uit van het mendistrict Zuid.

Paardensporters

Ongeveer 80% van de paardensporters beoefent de sport recreatief. Hierbij moet aangegeven worden dat het merendeel van de wedstrijdrijders de sport ook recreatief beoefent. De meeste paardensporters beoefenen meer disciplines. Het aantal paardensporters (met 16%) en het aantal paardenritten (met 14 %) is in 2006 ten opzichte van 2001 gestegen. Mensen t/m 29 jaar doen relatief veel en ouderen (40 jaar en ouder) doen relatief weinig aan paardensport. De populariteit in de middengroep (20- 39 jaar) is de afgelopen jaren toegenomen. De meerderheid (80%) van de paardensporters is vrouw. Het welstandsniveau van de paardensporters is nagenoeg gelijk aan het welstandsniveau van de Nederlandse bevolking. In Limburg zijn ongeveer 4500 personen aangesloten bij de KNHS.

Opleidingen en Onderwijs

Limburg kent een aantal aan de paardensport gerelateerde opleidingen/ cursussen en leer werkbedrijven

- Citaverde opleiding paardensport: Maastricht en Roermond (i.s.m. Stal IJzerenman)
- Citaverde opleiding paardenhouderij: Maastricht en Roermond

In Zuid Oost Brabant, vlak bij de Limburgse grens ligt NHB Deurne. De Nederlandse Hippische Beroepsopleidingen (NHB) is een centrum voor opleidingen in de paardensport en paardenhouderij. NHB Deurne verzorgt een tiental hippische MBO- opleidingen in de Paardensport, Horse & Health, Horse & Leisure en Hoefsmid. Tevens biedt NHB Deurne in samenwerking met Stoas Hogeschool de opleiding HBO paardensport aan.

In de regio Limburg en Zuid Oost Brabant zitten 250 door Aequor (kennis- en communicatiecentrum voor de groene sectoren) erkende leerbedrijven zoals maneges, hoefsmeden, hengstenhouderijen enz.

¹ In deze notitie worden vaker gegevens voor Limburg en Zuid Oost Brabant gegeven. Deze gegevens zijn afkomstig uit het onderzoek van het LEI "De paardensector in Limburg en Zuidoost- Brabant, 2009".

² Federatie voor Nederlandse ruitersportcentra: brancheorganisatie voor professionele ondernemers in Nederland (managebedrijven, pensionstallen, instructie/ sport en trainingsstallen, opfokbedrijven)

De KNHS biedt daarnaast ook een breed palet aan opleidingen en cursussen aan. Naast de hippische sportkaderopleidingen zoals instructeuropopleidingen op niveau 2, 3 en 4 en juryopleidingen, zijn er ook cursussen op het gebied van omgang met en het welzijn van het paard. Vernieuwend zijn de online videocursussen die de KNHS in samenwerking met Abouthorses. Via deze E-learning methoden kunnen paardenliefhebbers op een visuele manier extra kennis kunnen opdoen over diverse onderwerpen rond paarden en pony's.

Talentontwikkeling en topsporters

Talentontwikkeling en topsportbegeleiding zijn landelijk vanuit de KNHS ontwikkeld en wordt vandaar uit gecoördineerd. Talentontwikkeling bestaat uit selectie, opleiding en begeleiding. Om talenten in een vroeg stadium te kunnen ontdekken is de zogenaamde Talentenkijkwijzer ontwikkeld. Het scouten van talent vindt in eerste instantie op regionaal niveau plaats tijdens de zogenaamde talentselectie competities (o.a. rabobanktalentenplan). De geselecteerde ruiters en amazones worden door de KNHS verder opgeleid, zij krijgen regionaal georganiseerde trainingen van trainers uit het KNHS Trainersplatform. De beste deelnemers van de regionale trainingen komen in aanmerking voor verdere begeleiding. Bij een optimale ontwikkeling worden zij opgenomen in de A- of B- kaders van de ponyruiters, Junioren, Young Riders of Senioren. In onderstaande tabel wordt een overzicht gegeven van het aantal landelijk geregistreerde topsporters en talenten in Limburg gegeven.

Status	Dressuur	Springen	Eventing	Mennen
A	1	1		
B	1			
Internationaal Talent		1		
Nationaal Talent	1	4	2	
Belofte	4	3	1	1

Naast deze landelijk geregistreerde talenten en topsporters telt Limburg een aantal ruiters, amazones en menners die op hoog (inter)nationaal niveau meedraaien. Limburg heeft ook een aantal goed presterende ruiters en amazones met een beperking. Joyce van Oosten is in het A- en B- kader aangepaste dressuursport opgenomen,

Tevens zijn de KNHS regio's vrij om naast de landelijk gecoördineerde talentprogramma's, eigen talentontwikkelingsprojecten op te zetten. In de regio Limburg zijn nog geen specifieke regionale of provinciale projecten ontwikkeld.

Ter ondersteuning van Limburgse talenten en topsporters, biedt Topsport Limburg een faciliteiten netwerk aan. Met behulp van een topsportpas kunnen talenten, topsporters en begeleiders gebruik maken van (para)medische, sporttechnische en maatschappelijke faciliteiten. Om talenten en topsporters de mogelijkheid te bieden om de (top)sport te kunnen combineren met onderwijs heeft Limburg een aantal LOOT scholen en topsport vriendelijke scholen³ in het voortgezet onderwijs. Daarnaast heeft topsport Limburg met een aantal onderwijsinstelling op MBO, HBO en WO niveau afspraken gemaakt (zie tabel volgende blz 6):

³ Topsportvriendelijke scholen mogen, in tegenstelling tot de LOOT-scholen, geen vrijstellingen geven en examens verschuiven.

Type	Naam instelling	Plaats
VO	College Rolduc (Topsportvriendelijk)	Kerkrade
VO	Porta Mosana College (Topsportvriendelijk)	Maastricht
VO	Trevianum Scholengemeenschap (LOOT school)	Sittard
VO	DaCapo College (LOOT-school)	Sittard
VO	College Den Hulster (LOOT-school)	Venlo
VO	College Weert Cranendonck (LOOT-school)	Weert
MBO	Leeuwenborgh	Sittard
HBO	Hogeschool Zuyd	Heerlen
HBO	Fontys Sport Hogeschool	Sittard
HBO	Randstad Topsport Academie	Rotterdam / Deventer
HBO	Fontys Hogeschool	Eindhoven
WO	Universiteit Maastricht	Maastricht

Evenementen

Jaarlijks worden er 206 paardensportevenementen in Limburg georganiseerd. Procentueel bedraagt het aantal evenementen in Limburg 4 % van alle evenementen in Nederland. In Limburg zijn 3 grote Internationale evenementen:

Jumping Indoor Maastricht (eind november), Jumping Roggel Two Star –outdoor (begin augustus), Jumping Roggel – indoor (januari) & Young Riders Indoor (februari) en de Nationale Menwedstrijden Horst aan de Maas (april).

Daarnaast is in de aangrenzende regio's een aantal grote evenementen aanwezig. De volgende evenementen hebben vooral internationale bekendheid: Indoor Brabant Den Bosch, CH Mierlo, CH Eindhoven, CHIO Aachen, World Breeding Jumping Championships for Young Horses in Lanaken.

Toerisme / recreatie

Voor het buitenrijden zijn ruitersporen en menroutes en aanverwante voorzieningen nodig. In tegenstelling tot vroeger zijn de huidige mogelijkheden voor het buitenrijden beperkt. Als gevolg van de toename van het gemotoriseerde verkeer en de ruimtelijke ontwikkeling zijn veel potentiële rijgebieden verdwenen. De KNHS streeft naar een sluitend netwerk van ruiters- en menpaden in Nederland met dezelfde voorwaarden, regels en bewegwijzering. Informatie over Nederlandse ruiterroutes is nu op een landelijk punt beschikbaar. In 2009 digitaliseert de KNHS de ruiterroutes in Limburg.

Ter verbetering van het netwerk van ruitersporen en menroutes zijn in Limburg ook al een aantal pilot projecten (regio Weert en Nuth) gestart. Momenteel telt Limburg 18 digitale routes; 11 in Noord Limburg, 3 in Midden Limburg en 4 in Zuid Limburg (461 km in totaal) die beschikbaar zijn via de website www.enjoytheride.nl

2.2. Productiegerichte paardenhouderij

Omvang paardenhouderij

Naar schatting zijn er in totaal 50.000 paarden en pony's in provincie Limburg en Zuidoost-Brabant aanwezig. De Limburger/Noord Brabander is omgeven door meer paarden dan een gemiddelde Nederlander. In de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant wordt 80% van het totaal aantal paarden en pony's gehouden op landbouwbedrijven met meer dan 7 paarden en pony's per bedrijf (een derde van

het totaal aantal landbouwbedrijven met paarden en pony's). Dit geeft aan dat deze landbouwbedrijven op een bedrijfsmatige wijze paarden houden. De resterende 20% van het totaal aantal paarden en pony's werd op landbouwbedrijven met maximaal 7 paarden en pony's gehouden (tweederde van het totaal aantal landbouwbedrijven met paarden en pony's). Van deze groep van landbouwbedrijven kan worden gezegd dat de paardenhouderijtak minder op een bedrijfsmatige manier gebeurt en veelal hobbymatig van aard is. Van alle paarden in Nederland die op landbouwbedrijven gehouden worden, staat 12,4% in de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant. Dit geeft aan dat er relatief gezien (ten opzichte van het aantal inwoners) meer paarden en pony's op landbouwbedrijven gehouden worden in de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant ten opzichte van overig Nederland.

De diverse onderdelen van de paardensector (houderijen, toeleveranciers en dienstverlenende bedrijven) zijn vertegenwoordigd in de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant. Op basis van deze percentages kan worden geconcludeerd dat de keten goed in balans is, omdat de verhoudingen binnen de houderij, toeleveranciers en diensten goed op elkaar zijn afgestemd. (zie tabel)

Groep	Aantal	Percentage van de regio in geheel Nederland (%)
Fokken en houden van overige graasdieren Waarvan paardenhouderij	103 79	9
Groothandel in levend vee Waarvan paardenhouderij	232 60	12 15
Tussenhandel in levend vee en wilde dieren Waarvan paardenhouderij	44 28	13
Veterinaire diensten	112	11
Diensten voor veeteelt Waarvan paardenhouderij	241 88	13
Veevoerders Waarvan:	212	14
groothandel in veevoeder	12	13
groothandel in hooi, stro en ruwvoeder	15	
groothandel in akkerbouwproducten en veevoeder	118	13
vervaardiging van veevoeder	36	17
groothandel in meng- en krachtvoeder	31	
Hoefsmeden	70	6
Paardendierenartsen (erkend)	26	12
Paardenhandelaren	52	19
Paardenmarkten	4	21
Veulenveilingen	2	13

Kenmerkend voor de paardensector in de regio zijn, volgens experts, de bedrijfstakken fokkerij (gericht op sportpaarden), africhting en handel en de diverse schakels in de keten van toeleveranciers en dienstverlenende bedrijven.

2.3. Het economisch belang van de sector

Door het ontbreken van een compleet beeld van de aantallen en omvang van bedrijven die werkzaam zijn in de paardensector is het niet mogelijk een betrouwbare schatting van het economisch belang van de paardensector in de provincie Limburg te bepalen. De omzet wordt geschat op 185 miljoen euro voor de totale paardensector. De primaire paardenhouderij heeft naar schatting een omzet van 60 miljoen euro. In vergelijking tot andere agrarische sectoren in de regio komt de omvang van de paardenhouderij overeen met een vijfde van de pluimveehouderij, een tiende van de varkenshouderij en een achtste van de groenteteelt.

In de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant zijn momenteel meerdere innovatieve initiatieven actief of in ontwikkeling in de paardensector. De aanwezige daadkracht en motivatie bij de initiatieven is een voordeel voor de ontwikkeling van de paardensector in de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant. Om versnippering en overlap te voorkomen is samenwerking en het delen van kennis belangrijk.

In de quickscan van het LEI zijn een aantal initiatieven belicht (zie bijlage 1).

2.4. Ruimtelijke ontwikkeling

De Landelijke Sectorraad Paarden heeft een nieuwe handreiking voor gemeenten opgesteld. De LTO vakgroep paardenhouderij heeft zich binnen de SRP sterk gemaakt voor verruiming van de agrarische bestemming te verruimen, opdat paarden op een agrarische bestemming niet alleen gefokt en gehouden mogen worden, maar ook mogen worden getraind, afgericht en verhandeld. In de dagelijkse praktijk merken we dat gemeenten nog steeds vragen hebben hoe te handelen bij nieuw vestiging of uitbreiding van paardenhouderij-bedrijven.

In het Provinciaal Omgevingsplan is geen specifiek beleid geformuleerd voor wat betreft de (ontwikkeling van) de paardenhouderij. De Handreiking ruimtelijke Ontwikkeling, opgesteld door de Provincie Limburg biedt voor de paardenhouderij de ruimtelijke kaders waarbinnen de paardenhouderij zich verder kan ontwikkelen. De Handreiking RO biedt vrij veel mogelijkheden voor uitbreiding en vestiging, met uitzondering van de gebieden waar natuurontwikkeling en/of water primaat heeft. In de overige gebieden is ontwikkeling op basis van toepassing van het instrument Bouwkavel Op maat plus mogelijk. Dit betekent dat bij nieuwbouw tegenprestatie geleverd moeten worden op het gebied van bijvoorbeeld landschappelijke inpassing, natuurontwikkeling, waterinfiltratie en sloop. Mogelijke problemen kunnen zich voordoen bij gewenste ontwikkeling in kwetsbare gebieden en bij een verzoek om bijvoorbeeld een tweede bedrijfswoning.

3. SWOT Analyse

3.1. Sterke punten

Sport Infrastructuur

In Limburg zijn veel paardensportverenigingen en professionele manegebedrijven. Zij vormen de bakermat voor talentontwikkeling in de sport. Veel paardensportverenigingen werken of hebben de intentie om samen te werken met maneges. Er is voldoende potentie om deze samenwerking verder te verbeteren. Daarnaast zijn paardensportverenigingen en professionele manegebedrijven een peiler voor de economische ontwikkeling van bedrijven en hun spin off.

Limburg kent een relatief gezien een groot aantal toonaangevende handel en trainingsstallen. Deze bedrijven hebben een sterke aantrekkingskracht voor (tijdelijke) huisvesting van buitenlandse trainers en ruiters. Hierin liggen kansen op het gebied van fokkerij/ opleiding / veterinaire diensten/ accommodaties/ en onroerend goed.

Sportdeelname en wedstrijd sport

De paardensport wordt fanatiek bedreven in Limburg. De grote toename van de vraag naar en deelname aan wedstrijden door de jaren heen heeft geresulteerd in:

De mogelijkheid om ieder weekend deel te nemen aan een wedstrijd in verschillende disciplines en op verschillende niveaus;

De eisen aan de faciliteiten waar de wedstrijden worden gehouden zijn stringenter, zoals de mogelijkheid om zowel los te rijden voor de wedstrijd als de wedstrijd zelf te rijden in een overdekte rijhal.

Kennis

Limburg en Zuidoost- Brabant worden gekenmerkt als een regio waar, ten opzichte van andere provincies, veel kennis over het paard en het houden van paarden aanwezig is. Vooral nog is deze kennis gebaseerd op ervaring en nog niet altijd onderbouwd met wetenschappelijk onderzoek. In maart 2009 is het Nationaal Hippisch Kenniscentrum opgericht (NKH)⁴. Het NHK is gericht op kennisontwikkeling en kennisontsluiting binnen de paardensector. Het NHK moet op den duur uitgroeien tot een centrum dat op dit gebied kennis bij elkaar brengt en nieuwe inzichten ontwikkeld.

In Limburg is de enige humaan en paarden sportfysioloog (verbonden aan de Universiteit van Maastricht) van de wereld aanwezig die zowel wetenschappelijke als praktische kennis heeft van trainings- en revalidatieleer.

Onderwijs en training

Op het gebied van onderwijs heeft Limburg en Zuidoost-Brabant een grote verscheidenheid aan beroepsmatige opleidingen te bieden. Dankzij de beroepsopleidingen is er een grote instroom van stagiaires waardoor de paardensector op een natuurlijke wijze gebruik kan maken van de kennis vanuit de opleidingscentra. Bovendien zijn stagiaires goedkope arbeidskrachten.

Daarnaast is er een groot aanbod van cursussen op alle gebieden van de paardensector voor zowel particulieren paardenhouders als bedrijven.

Naast onderwijs en cursussen zijn er verschillende trainingsstallen waar ruiters en amazones op hoog niveau in de sportinstructie krijgen. Door de hoge concentratie van de paardensector in de regio is het aanbod groot.

Ruimte

In Limburg en Zuidoost- Brabant is relatief gezien voldoende landbouwgrond om ruwvoer te produceren voor de paardenhouderij. Tevens kan het grasland worden gebruikt voor het weiden van paarden in bijvoorbeeld de opfok. Er is een hoge concentratie en diversiteit van bedrijven dat in de paardensector werkzaam is.

Samenwerking

In Limburg en Zuidoost- Brabant is bereidheid om samen te werken op de verschillende niveaus in de paardensector. De volgende samenwerkingsverbanden zijn actief:

Opleidingscentra, zoals NHB Deurne met HAS Den Bosch en stichting HIP (Hippische Innovatie Projecten), opleidingscentrum en praktijk, zoals dressuur- en springstal De IJzeren Man met CITAVERDE Roermond en diverse samenwerkingsinitiatieven tussen opleidingscentra en stagebedrijven.

⁴ Het NKH is, op het moment dat deze notitie is opgesteld, nog niet functioneel

Ook tussen paardensportvereniging onderling en tussen verenigingen en maneges bestaat bereidheid om samen te werken, bijvoorbeeld bij het organiseren van wedstrijden en het gebruiken van accommodaties voor verenigingslessen.

In de paardenhandel zijn onderling contacten om zo de meest geschikte paarden aan te bieden aan de klanten.

Belangenbehartiging

De belangen van de professionele paardenhouderij worden in Limburg behartigd door de Vakgroep Paardenhouderij van de LLTB en de brancheorganisatie Federatie Nederlandse Hippische Ondernemers. De KNHS behartigt op landelijk en regionaal (regio Limburg) niveau de belangen van zowel de aangesloten (rijdende) leden als paardensportverenigingen. De fokkerij is georganiseerd in een aantal landelijke en provinciale verenigingen.

Internationalisering

De paardensector in Limburg en Zuidoost- Brabant heeft een sterke internationale oriëntatie.

De ligging tussen België en Duitsland maakt het voor alle partijen binnen de paardensector (van recreatie tot sport) Limburg mogelijk om klanten uit deze landen te voorzien;

Limburg en Zuidoost- Brabant liggen ten opzichte van andere provincies dichtbij de internationale luchthavens Brussel, Düsseldorf en Frankfurt, zodat de wereldmarkt kan worden bediend;

De opleiding NHB Deurne is het grootste gespecialiseerde opleidingscentrum op een verscheidenheid van gebieden in de paardensector in Europa;

De evenementen zoals Jumping Indoor Maastricht (JIM) en CSI Roggel zijn internationaal bekend;

De handel en fokkerij kennen een groot aantal afnemers van buiten Nederland.

Overheidsbeleid

Voor de ontwikkeling van de paardensector is de medewerking van de overheid van belang op het gebied van ruimtelijke ordening, het stimuleren van initiatieven en mee te denken met de ontwikkelingen van de sector. Zowel de Provincie Limburg als verschillende gemeenten zijn bereid om mee te denken met de paardensector op verschillende gebieden. Ook al geeft dit vooralsnog geen garantie voor het sneller afhandelen van individuele verzoeken de wil daartoe is zeker aanwezig. Het gaat dan bijvoorbeeld om:

De gemeente Horst aan de Maas op het gebied van de ontwikkeling van een hippisch centrum;

De gemeente Weert op het gebied van Ruimtelijke Ordening;

De gemeente Nuth op het gebied van Ruitersporen en Menroutes.

Fokkerij

De gehele keten van de fokkerij, van uitgangsmateriaal tot de afzet van paarden, is in Limburg en Zuidoost- Brabant aanwezig. Specifiek bestaat dit uit de volgende onderdelen, gebaseerd op de levenscyclus van een paard:

De mogelijkheid voor embryotransplantatie en de aanwezigheid van gedegen kennis over de voortplanting bij het paard (Animal Embryo Centre, zie bijlage 1) ;

Het grote aantal veulenevelingen;

De ligging met de internationale handelsmogelijkheden;

De ruimte voor de opfok van paarden;

De trainingsstallen voor het aanrijden en beleren van jonge paarden;

De sportstallen waar de paarden verder beleerd kunnen worden tot sportpaard.

Passie

In de paardensector wordt met passie gewerkt. Deze passie is een goede basis om verder te werken aan een duurzame ontwikkeling van de paardensector.

3.2. Zwakke punten

Sportinfrastructuur

Alle paardensportverenigingen zijn verplicht (KNHS en verzekering) om gebruik te maken van een binnenaccommodatie met Veiligheidscertificaat. Alle bedrijven in de paardensector zijn wettelijk verplicht om een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E) te hebben. Niet alle bedrijven hebben een RI&E opgesteld en dat niet alle binnenaccommodaties zijn gecertificeerd.

Limburg kent veel kleine paardensportverenigingen. De kennis van de verenigingsbesturen is vaak eenzijdig. De kennis over paardensportgerelateerde zaken is over het algemeen goed, maar zij hebben minder kennis over andere onderwerpen zoals beleidsontwikkeling, marketing en communicatie. Het tempo waarmee de sector professionaliseert loopt niet gelijk met de ontwikkeling van het bestuurlijk kader van verenigingen. Meer dan de helft van bestuurders geeft aan in het geheel niet samen te werken met externen. Veel verenigingen hebben moeite om jongeren warm te krijgen voor bestuursfuncties en ander vrijwilligerswerk binnen de vereniging.

Momenteel kent Limburg nog maar twee maneges gericht op mensen met een beperking en aangesloten bij de FGP. De KNHS heeft geen concreet beleid voor sporters met een beperking in meerjarig beleidsplan opgenomen. De mogelijkheden voor mensen met een beperking om de paardensport te kunnen beoefenen zijn beperkt. Waar mogelijk wordt voor mensen met beperking zoveel mogelijk gestreefd naar organisatorische integratie. Het vergt van maneges die g-paardensport aanbieden investering qua paarden/ begeleiders/ accommodatie/ materialen/ vervoer. De organisatie en niveau van opleiding bij maneges en stallen is te laag om mensen met een beperking te ontvangen en te begeleiden. Opleidingen met specialisatie voor deze doelgroep ontbreken.

De paardensportbranche is complex met 8 verschillende disciplines en uiteenlopende organisatorische verbanden. De branche kent een complexe juridische structuur. Zo is Nederland onderverdeeld in 11 regio's, 51 kringen en 4 mendistricten. Zo is Limburg één van de 11 regio's die is onderverdeeld in 3 kringen en valt onder Mendistrict Zuid.

Sportdeelname en Wedstrijdsport

Paardensport is geen schoolsport, waardoor kinderen minder snel met paardensport in aanraking komen en daarom wellicht minder snel voor deze sport kiezen. Bovendien komt het voor dat de aandacht voor paardensport verdwijnt op het moment van doorstroom van pony naar paard. Om de sport op een veilige, verantwoorde en op een zo laagdrempelig mogelijke manier aan te bieden is het belangrijk om accommodaties te certificeren.

Vanaf 2008 zijn alle verenigingen verplicht om hun activiteiten te houden op gecertificeerde accommodaties. Lang niet alle accommodaties zijn gecertificeerd (zie 2.1. infrastructuur)

Verenigingen klagen over regelgeving en bureaucratie bij de organisatie van wedstrijden. Om in de toekomst de het huidige aantal wedstrijden qua aantal en niveau te evenaren / verbeteren is veel aandacht nodig voor het opleiden van wedstrijd kader. Voor de toekomst worden hierin terugval en tekorten verwacht. Om die reden gaat de KNHS de komende jaren in samenwerking met provinciale sportdiensten en NOC*NSF opleidingen en cursussen aanbieden.

In Limburg zijn maar een beperkt aan mogelijkheden voor starts op Nationaal niveau. De meeste

wedstrijden gaan tot Z2 dressuur en Z/ ZZ springen. Limburgse ruiters en amazones die op nationaal niveau wedstrijden willen rijden zijn daardoor genoodzaakt ver te reizen.

Fokkerij

Het fokbeleid is vrij eenzijdig gebaseerd op het voortbrengen van topproducten. Er is te weinig aandacht voor goede en betrouwbare recreatie/ manegepaarden voor met name de breedtesport.

Professionaliteit

De ontwikkeling van algemene bedrijfseconomische kengetallen staat nog in de kinderschoenen ten opzichte van andere agrarische sectoren. Daarnaast ontbreken collectieve arbeidsvoorwaarden binnen de paardensector. Ondernemers in de paardenhouderij zijn merendeels opgeleid tot MBO- niveau. Er is in Limburg geen passende HBO-/ WO opleiding gericht op de combinatie tussen sport, houderij en ondernemerschap.

Mede door het ontbreken van kengetallen worden bedrijfsplannen veelal gebaseerd op een beperkt aantal harde kengetallen in combinatie met ervaringsgegevens, die op hun beurt gerelateerd zijn aan de passie voor paarden(sport). Doordat de onderbouwing niet berust op harde en objectieve gegevens komt het voor dat financiering wordt afgewezen. Te veel kleine ondernemers ontbreekt het aan de benodigde kennis over bedrijfsvoering op het gebied van de paardenhouderij.

Kennis

Ondanks dat er in Limburg veel kennis over paardenhouderij/ fokkerij en sport aanwezig is wordt "vakinhoudelijke" kennis vaak niet gedeeld. Kennisontsluiting ontbreekt. Paardensportsector is vrij conservatief, houdt vrij star vast aan tradities. Belangrijk is het om expertise te bundelen dit is ook interessant voor het bedrijfsleven. Bij innovaties is het belangrijk om bij andere sportsectoren te kijken en niet alleen in de eigen "wereld" te blijven. Innovatie kan alleen plaatsvinden wanneer partijen van verschillende signatuur elkaar gaan vinden. Dit kan b.v. in een expertise en innovatiecentrum.

Transparantie

Voor alle paarden die in Nederland staan, geldt een identificatieverplichting. Echter, er geldt geen registratieverplichting voor aan- en afmelden en/of voor houder/eigenaar van paarden waardoor het systeem niet geschikt is om te bepalen hoeveel paarden er op een bepaald moment zijn. Een centrale database ontbreekt. Dit maakt het onder andere onmogelijk om voor de provincie Limburg een exacte weergave te geven van het aantal paarden dat wordt gehouden en loopt de sector mogelijk een risico bij de uitbraak van een besmettelijke paardenziekte.

Emotie

De paardensector is in veelal gedreven op emotie. Beslissingen worden vaak (bij zowel particulieren als bedrijven) genomen op basis van emotie en soms minder op basis van economische aspecten. Het vermogen om objectief te oordelen als het gaat om bijvoorbeeld het houden van paarden wat betreft huisvesting, voeding, gezondheid en training ontbreekt soms, ook omdat de wetenschappelijke onderbouwing niet of onvoldoende bekend is.

Onderwijs

De combinatie tussen onderwijs en topsport wordt door sommige talenten, topsporters en begeleiders als een struikelblok ervaren. Binnen de paardensportsector zijn de mogelijkheden die onderwijsinstellingen

bieden om de combinatie tussen onderwijs en topsport te verbeteren niet altijd bekend. Hierdoor is onbekend of het aanbod & faciliteiten van LOOT- scholen/ topsportvriendelijke scholen tegemoet komen aan de behoeften van talenten en topsporters binnen de hippische sport.

Cultuur

In de paardensector heerst de cultuur dat mensen het moeilijk vinden om open te staan voor nieuwe ideeën en ontwikkelingen. In een aantal disciplines in de paardensector zien mensen elkaar als concurrent en niet als vriend of partner om een mogelijke samenwerking mee aan te gaan. Hierdoor kunnen nieuwe ideeën en technologieën moeilijk draagvlak vinden binnen de paardensector. De sector is van oudsher een smeltkroes van solitaire bedrijven die zich liever niet in de kaart laten kijken. Deze intern gerichte cultuur draagt niet bij aan het genereren van kengetallen. Deze kengetallen zijn een belangrijke basis voor gestructureerde, duurzame bedrijfsontwikkeling. De paardensportsector wordt meer dan in andere branches gekenmerkt door versnippering en individualiteit .

3.3. Kansen

Infrastructuur

Omdat de bereidheid hiertoe bestaat, kan de samenwerking tussen paardensportverenigingen verbeterd worden. Het organiseren van gezamenlijke activiteiten zoals clinics is hier een voorbeeld van. De samenwerking tussen maneges en verenigingen kan worden verstrekt door naar elkaar door te verwijzen en gezamenlijk arrangementen op te stellen. Door het aanbieden van opleidingsprogramma's en coaching kan het bestuurlijk kader en vrijwilligers in het verenigingsleven versterkt worden. Van oudsher waren het met name mannen die zitting hadden in het bestuur van de paardensportverenigingen. De laatste jaren is de trend zichtbaar dat er steeds meer vrouwen een bestuursfunctie bekleden (ongeveer 40 % van de bestuursfuncties binnen verenigingen). Gezien meer dan 80 procent van de paardensporters van het vrouwelijke geslacht is, is dit een logische en wenselijke ontwikkeling. Vrouwen beschikken doorgaans over andere competenties en vaardigheden dan mannen. Hierdoor biedt een betere balans tussen mannen en vrouwen kansen om ontwikkelingen en uitdagingen binnen de sector op een andere (vernieuwende) manier op te pakken.

In Limburg bieden een groeiend aantal zorgboerderijen dagbestedingactiviteiten en vrijetijdsactiviteiten voor mensen met een beperking aan waarbij gewerkt wordt met paarden (v.b. zorgboerderij Asselterhof, Swalmen en zorgboerderij An de Kloosterstroat, Landgraaf). Deze markt groeit.

Sportdeelname

Door meer mensen met de paardensport in aanraking te laten komen en deze mensen een kwalitatief hoogwaardig sportaanbod (begeleiding door professionele maneges en verenigingen) aan te bieden, kan sportdeelname verhoogd worden. Een brede en goede breedtesport biedt immers ontwikkelingskansen voor talentvolle paarden en ruiters. De laatste jaren komen er verschillende andere takken van sport vanuit het buitenland naar Nederland. Eén daarvan is Westernsport. Westernrijden wint in Nederland steeds meer aan terrein. Er zijn verschillende typen wedstrijd- onderdelen en er worden speciale typen paarden gebruikt. Een andere tak van paardensport die zijn intrede in Nederland heeft gedaan is het Hunter rijden. Het Hunter rijden is vooral in de Verenigde Staten en in Canada zeer populair. Het Hunter rijden verschilt op onderdelen (bijvoorbeeld promotiesysteem, score en beoordeling) van de huidige springsport. In Nederland is de enigste mogelijkheid om Hunter rubrieken te rijden tijdens Jumping Etten Leur.

Talentontwikkeling

De KNHS regio's & kringen hebben de vrijheid om zelf structuur voor talentontwikkeling op te zetten. Hierbij is de verbetering van de samenwerking met onderwijsinstellingen (LOOT scholen maar ook paardensportopleidingen) een belangrijk aandachtspunt. Het matchen van talenten met goede paarden is in dit kader ook belangrijk.

Wedstrijdsport

Vereenvoudigen van wedstrijdorganisatie onder andere door middel van digitalisering. Daarnaast moeten de mogelijkheden voor het in Limburg organiseren van wedstrijden op nationaal niveau onderzocht worden. De spin-off die van evenementen grote evenementen zoals bijvoorbeeld het JIM / NK/ EK Young Riders uitgaat zijn heel belangrijk om de paardensport bij een breed publiek onder de aandacht te brengen.

Fokbeleid

Door het verbeteren van samenwerking tussen sport en fokkerij kan het fokbeleid blijvend op elkaar afgestemd worden. Door marktgericht fokbeleid kan ook in de toekomst over goede sport en recreatiepaarden beschikt worden.

Markt en werkgelegenheid

Er liggen kansen in een verdere toename van de vraag naar goede (sport)paarden en afzet naar het buitenland. Door het verbeteren van opleidingen en een toename van de vraag naar (sport) paarden stijgt de vraag naar ruiters en amazones die met het rijden van paarden een baan kunnen verwerven en daarmee een toename aan werkgelegenheid.

Gezien de demografische structuur van de provincie Limburg is dit de provincie waar als eerste een sterke vergrijzing zal plaatsvinden in vergelijking tot de rest van Nederland. De toename van vrije tijd van particulieren kan mogelijk gebruikt worden voor recreatie met paarden.

Een goede Limburgse paarden(sport)sector, met succesvolle ruiters, trainers, accommodaties, fokproducten, opleidingsmogelijkheden en evenementen, kan gebruikt worden om Limburg te vermarkten.

Ruimtelijke ordening

In de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant is de trend dat er met regelmaat agrarische bedrijfsgebouwen vrijkomen in het buitengebied. Deze ruimte biedt kansen voor paardenhouders. Kanttekening is wel dat op deze wijze de structuur van de paardensector bepaald wordt door de beschikbare ruimte vanuit de agrarische sector en niet of minder door de vraag vanuit de markt naar paardenactiviteiten. In Noord en Midden Limburg is nog relatief veel ruimte aanwezig. Dit biedt mogelijkheden voor (uitbreiding van) recreatie, wedstrijden in de disciplines endurance en eventing.

Toerisme

Het streven van de KNHS om te komen tot een sluitend netwerk van ruitersporen en menroutes levert naast het verbeteren van de recreatieve kant van paardrijden ook kansen op vanuit toeristisch oogpunt. Door maneges in deze routes als uitvalsbasis (rustplaats/ overnachting) een plek te geven krijgen zij hierdoor de mogelijkheid om hun aanbod ook richting toerisme uit te breiden.

Digitalisering

Meer gebruik maken van internet biedt kansen voor de paardensector. Dit kan kosten en tijdbesparend zijn bij het organiseren van evenementen en concoursen en kan tevens meer worden ingezet bij de handel. Door het inrichten van een digitaal loket gevoed door kennis en ervaring van ondernemers en sporters kan een digitaal netwerk voor ondernemers gecreëerd worden.

Met behulp van internet kunnen de videobeelden van veilingen live uitgezonden worden op het internet. Het gebruik hiervan door verschillende veulen- en rijpaardveilingen neemt toe. Het is een methode om meer buitenlandse kopers aan te trekken. Deze buitenlandse kopers hebben zo de mogelijkheid om op afstand deel te nemen aan de veiling.

Kennisontsluiting

Om kennisontsluiting te verbeteren zouden studiegroepen opgericht moeten worden, waarin vertegenwoordiging vanuit de sport, paardenhouderij en fokkerij elkaar ontmoet en kennis ontwikkelt en deelt.

3.4. Bedreigingen*Infrastructuur*

Limburg kent veel kleine en veelal versnipperde verenigingen met allen hun eigen geschiedenis en tradities. Het vasthouden van verenigingen en ondernemers aan hun identiteit kan samenwerking en professionalisering belemmeren. Daarnaast worden verenigingen geconfronteerd met de individualisering van de samenleving waardoor verenigingsmentaliteit afneemt.

Demografische ontwikkelingen

Ten opzichte van de rest van Nederland neemt het aantal jeugdigen in Limburg af. Daarnaast is er bij de jeugd minder animo voor paardensport dan voor andere sporten. Dit kan worden ondervangen door het huidige wedstrijdaanbod aan te vullen met ondersteuningsproducten en materialen voor werving en behoud van jeugdsporters.

Regelgeving

Regelgeving kan vergaande beperkingen opleggen aan de huidige paardensector. Dit kan zijn op het gebied van ruimtelijke ordening, dierenwelzijn, mestbeleid en mogelijk nog nieuw te vormen beleid op nationaal en Europees niveau.

Een niet toegesneden regelgeving kan zorgen voor stagnatie van de ontwikkeling binnen de paardensector door het achterwege blijven van vergunningen. De regelgeving rond dierenwelzijn kan gevolgen hebben voor de huisvesting en de omgang met paarden in de recreatie en de sport.

Dierziekten

Een dierziekte zoals MKZ of varkenspest is maar ook het uitbreken van een besmettelijke paardenziekte, is een bedreiging voor de paardensector. In de beleidsdraaiboeken bestrijding besmettelijke dierziekten is meestal bepaald dat er beperkingen of geen transport mogelijk van is paarden. Dit heeft gevolgen voor 1. de wedstrijden en evenementen die worden georganiseerd 2. de handel, want de mogelijkheid bestaat dat potentiële klanten niet het bedrijf op mogen komen 3. het aantal paarden dat gehouden wordt in een met een dierziekte geconfronteerde regio. Nu is het niet duidelijk hoeveel paarden zich daadwerkelijk in een gebied bevinden en wat de eventuele (gevolg-)schade is. Daarnaast zijn mogelijke effecten van de

omvang en concentratie van het aantal paarden op het voorkomen en de verspreiding van een ziekte onbekend.

Economie

Een bedreiging is de mogelijke conjunctuurgevoeligheid van de paardensector. Mogelijk, omdat de paardensector voor een groot deel gedreven is op passie en de verwachting is dat zeker particulieren hun activiteiten met paarden niet snel zullen opgeven. Een periode van een laagconjunctuur zou wel een effect kunnen hebben op de evenementen en wellicht de handel in paarden.

4. Vervolgaanpak

Zoals in de inleiding aangegeven is deze notitie bedoeld als een discussienotitie waarin op hoofdlijnen de paarden(sport)sector in Limburg beschreven wordt. De volgende zeer belangrijke stap is om samen met het veld (Paardenfokkers, -houders en -sporters) de doelen en prioriteiten te bepalen. Om hierover met het veld in gesprek te gaan organiseren de KNHS Limburg, de LLTB en de Provincie Limburg een drietal regiobijeenkomsten. Tijdens deze bijeenkomsten willen we de volgende vragen aan de aanwezigen voorleggen:

- Wat vindt u de belangrijkste ontwikkelingen binnen de paarden(sport)sector?
- Welke onderwerpen zouden volgens u als eerste opgepakt moeten worden om de paarden(sport) sector in Limburg te versterken?
- Op welke manier en door wie zou dit moeten gebeuren?

De antwoorden op deze vragen en daarmee de uitkomsten van de regiobijeenkomsten dienen als input voor de verdere uitwerking van het Limburgs Paardensportplan. Dit plan zal eind dit jaar gepresenteerd worden.

Bijlage 1 Overzicht bestaande en in ontwikkeling zijnde initiatieven

Er zijn een groot aantal verschillende initiatieven in Limburg en Zuidoost-Brabant aanwezig. De initiatieven zijn divers van aard en sluiten aan bij de kenmerken van de paardensector in de provincie Limburg en Zuidoost-Brabant. Zij zijn de basis voor innovatie in de paardensector en zijn impulsen voor de plattelandseconomie en de werkgelegenheid in de regio (LEI, 2009). Onderstaande tabel geeft een samenvattend beeld van de hoofdactiviteiten van de hierna beschreven initiatieven.

Initiatief/ontwikkeling	Hoofdactiviteit					
	Opleiding	Kennisontwikkeling en onderzoek	Kennisverspreiding	Samenwerking van bedrijven in de paardensector	Samenwerking (overheid – onderwijs - bedrijven)	Belangenbehartiging paardenbedrijven
Deurne Paardenwereld					X	
NHB Deurne	X	X	X		X	
Stichting Paardenhuis Weert			X	X		X
De Paardenacademie Weert	X	X	X		X	
De Hoge Dunk					X	
Hippisch centrum Horst	X			X		
Animal Embryo Centre		X				
Vakgroep paardenhouderij van LLTB	X		X	X		X
Stichting HIP		X	X		X	
Peelpaard				X		
Horsehotel	X					

Deurne PaardenWereld

Deurne PaardenWereld heeft tot doel om uit te groeien tot het zakelijk en sportief centrum in Zuid-Nederland voor de paardenliefhebber en voor de hippische ondernemer. Het accent ligt op business activiteiten, zakelijke dienstverlening, gezondheidszorg, kennisactiviteiten en recreatie en toerisme. Deze combinatie van activiteiten zal de paardensport als sector een positieve impuls geven en moet de

deelnemende partijen een voorsprong geven bij de ontwikkeling en het aanbieden van nieuwe producten en diensten.

De naam Deurne PaardenWereld wordt sinds november 2002 actief naar buiten gebracht door middel van een educatieve rondleiding op het terrein en in de stallen van de opleiding NHB Deurne (Nederlandse Hippische Beroepsopleidingen, Deurne). Verantwoordelijk voor de ontwikkeling van Deurne PaardenWereld is de Gemeente Deurne samen met Helicon Opleidingen NHB Deurne en twee investeerders (de Hypo Groep en CRA Vastgoed).

De stand van zaken is dat naast het reeds bestaande internationale opleidingsinstituut Helicon Opleidingen NHB Deurne een aantal activiteiten ontwikkeld gaan worden op het gebied van kennis, bedrijvigheid, recreatie en natuur.

Innovatief bij dit initiatief is het toekomstig brede productaanbod aan de markt. De innovaties komen voort uit de behoefte in de markt en de opkomende opleidingsmogelijkheden in de regio.

NHB Deurne

Helicon Opleidingen NHB Deurne is 40 jaar geleden gestart. NHB Deurne is een hippisch kenniscentrum, waar ca 570 studenten en ruim 800 cursisten diverse vakopleidingen en scholingen volgen op mbo en mbo/hbo niveau op het gebied van paardensport en paardensector. NHB werkt samen met HAS Den Bosch, Stoas Hogeschool en Academy/Stal Bartels. Jaarlijks vinden er ca 10 grote evenementen plaats voor in totaal meer dan 100.000 bezoekers. NHB Deurne werkt samen met diverse partners, zoals de sportorganisatie KNHS, stamboek KWPN en brancheorganisatie FNHO/FNRS en is actief op het gebied van praktijkonderzoek, onderwijsontwikkeling, keuringen, bedrijfsadviesing en arbeidsbemiddeling. NHB Deurne is gericht op samenwerking (regionaal, nationaal en internationaal) en participeert in het project Deurne PaardenWereld en in de stichting Hippische Innovatieprojecten (HIP).

De stand van zaken is dat NHB Deurne continue in ontwikkeling is. In de vorm van projecten met diverse samenwerkingspartners worden allerlei initiatieven uitgewerkt voor publieke en private opdrachtgevers. In 2008 is het 'fieldlab' (een praktijkonderzoekshal waar paardensporters – van leerlingen tot topruiters – hun prestaties kunnen verbeteren met videoregistraties en allerlei elektronische snuffjes) van start gegaan. Nadruk ligt op de thema's ruiterspaard interactie, welzijn en training.

Innovaties zijn zowel procesinnovaties (bijv. 'fieldlab') als productinnovaties (nieuwe evenementen). De innovaties komen voort uit de behoefte in de markt en de opkomende opleidingsmogelijkheden in de regio.

Stichting Paardenhuis Weert

Het Paardenhuis is een platform voor samenwerking van 30 ondernemers voornamelijk in en rond Weert die het grootste deel van de werkzame tijd met paarden bezig zijn. Van oorsprong is het een samenwerkingsverband van paardenhouders/eigenaren dat gezamenlijk optreedt richting gemeenten om de knelpunten op het gebied van ruimtelijke ordening aan te pakken. De focus is thans meer gericht op ondernemerschap en structuurversterking. Structuurversterking richt zich op economische structuurversterking in de brede zin van de paardensector; recreatie en toerisme, topsport, zorg en paardenhouderij, ed. Het Paardenhuis vervult een functie in het positioneren van de paardensector in de regio en de ontwikkeling in professionaliteit en ondernemerschap.

De groep opereert formeel sinds 2006 en organiseert allerlei activiteiten. De paardenacademie Weert is één van de ideeën van het Paardenhuis.

De samenwerking tussen paardenondernemers is een procesinnovatie. Echter dergelijke samenwerkingsverbanden komen in andere agrarische sectoren (veehouderij) ook veelvuldig voor. De

innovatie komt voort uit het feit dat samenwerking de positie van de individuele bedrijven sterker maakt in de relatie tussen bedrijf en overheid en in de markt. Het samenwerkingsverband faciliteert een snellere kennisverspreiding (diffusie) onder deze ondernemers en bevordert daarmee innovaties.

De Paardenacademie Weert

De basis voor de paardenacademie Weert is de start (per 2007-2008) van een MBO+ opleiding paardensport van het Citaverde College in Roermond en Weert en samenwerking met de dressuur- en springstal De IJzeren Man. De IJzeren Man omvat naast de dressuur- en springstal ook een hengstenhouderij. Eigenaar Gordijn richt zich op het topsegment van de dressuur- en springpaarden. Sperma van de hengsten wordt wereldwijd afgezet.

Verder zijn er initiatieven om een kenniscentrum 'Knowhouse for horses/ Hippisch Centre of Excellence' op te richten in Weert. Het ontwikkelen en samenbrengen van kennis op het gebied van voeding, genetica, bewegingsleer en gezondheidszorg is een meerwaarde voor de opleiding en voor de paardenhouderij.

De stand van zaken is dat een twintigtal studenten thans de opleiding tot stalmanager volgt. De bedoeling is een verdere ontwikkeling richting een exclusief instituut voor een topopleiding in paardensport. Het kenniscentrum verkeert in de planfase.

De paardenacademie en het kenniscentrum zijn productinnovaties. De paardenacademie komt voort uit de behoefte in de markt en de noodzaak om onderscheidend te zijn ten opzichte van bestaande opleidingen.

De Hoge Dunk

De regio Hoge Dunk omvat de gemeenten Weert, Nederweert, Cranendonck en Leudal. Gemeente Weert als trekker van de vier gemeenten heeft het initiatief genomen tot het laten opstellen van een businessplan 'Realisatie ontwikkelingskansen paardenhouderij Regio Hoge Dunk'. Kern van het plan is de ontwikkelingsvisie van een hoogwaardige paardenhouderij in de regio en de wijze van realisatie van de visie. Doel van het plan is om te komen tot een economische structuurversterking, middels de versterking van de paardenhouderij binnen de regio Hoge Dunk.

Diverse initiatieven voor verschillende doelgroepen worden uitgewerkt in projecten en haalbaarheidsstudies. Gebiedsvisies vormen de randvoorwaarden om structuurversterking mogelijk te maken en de kwaliteit van het landelijke gebied te verhogen. Alhoewel de doelstelling voor meerdere jaren geldt, zijn alleen de activiteiten uit te voeren in 2008 gebudgetteerd.

Stand van zaken: Volgens planning zullen eind 2008 een aantal projecten zijn uitgevoerd en haalbaarheidstudies en gebiedsvisies zijn opgesteld.

Innovatief is de samenwerking tussen overheid en ondernemers in de paardenhouderij in de regio (verenigd in het Paardenhuis). De ontwikkeling van een visie specifiek voor de paardenhouderij is een productinnovatie.

Het initiatief komt voort uit de behoefte van paardenondernemingen in de regio aan een toekomstvisie.

Hippisch centrum Horst

Speerpunten voor het Hippisch centrum Horst zijn educatie, wedstrijd sport op regionaal, nationaal en internationaal niveau, maatschappelijke betrokkenheid (gehandicaptensport) en het bijeenbrengen van het MKB. Het centrum wordt grootschalig opgezet (onder andere 3 rijhallen, tribune, winkels, stallen, faciliteiten voor onderwijs en huisvesting studenten) en dient aan alle eisen van de internationale topsport te voldoen. De te ontwikkelen topsportopleiding is kleinschalig en heeft een sterk internationaal karakter.

Daarnaast zijn er op het gebied van recreatie en toerisme ideeën voor ontwikkeling van het nabij gelegen gebied de Kasteelse bossen.

De stand van zaken is dat momenteel de plannen (realisatie accommodatie, opzetten educatie ed.) verder ontwikkeld worden. De vergunningverlening is naar verwachting begin 2009 rond en eind 2009 begin 2010 zou het centrum gereed moeten zijn.

Innovatief (productinnovatie) is de omvang van het op te zetten complex in combinatie met de aard en diversiteit aan op te zetten activiteiten (wedstrijden, internationale opleiding, stallen, gehandicapten en MKB faciliteiten).

De innovatie komt voort uit de behoefte aan een accommodatie die aan de eisen van internationale wedstrijd sport voldoet. Het zicht op een geschikte locatie in Horst en de medewerking van de lokale overheid versnellen de realisatie.

Animal Embryo Centre (AEC)

Animal Embryo Centre (AEC) Diergaarderhof is een facilitair centrum dat zich heeft toegelegd op het op hoogwaardige wijze toepassen van moderne voortplantingstechnieken, zoals o.a. embryotransplantatie. De diensten zijn uniek in Europa; het AEC Diergaarderhof kan paarden-embryo's/equine-embryo's invriezen.

De stand van zaken is dat het bedrijf zich continue ontwikkelt en verder uitbreidt. Embryotransplantatie bij paarden is redelijk nieuw (Bij AEC sinds 2001) maar in de rundveehouderij al langere tijd bekend. De innovatie komt enerzijds voort uit de expertise over embryotransplantatie opgedaan bij runderen welke toegepast en verder ontwikkeld is voor paarden. Anderzijds is er een toenemende vraag naar toppaarden waaraan door middel van deze procesinnovatie sneller en gericht kan worden voldaan.

Vakgroep paardenhouderij van LLTB

In 2004 is het initiatief ontstaan om vorm en inhoud te geven aan de belangenbehartiging voor de paardenhouderij. In 2007 is het bestuur van de vakgroep paardenhouderij van LLTB benoemd. In andere regio's van Nederland zijn vergelijkbare zusterorganisaties ontstaan (bijvoorbeeld de vakgroep paardenhouderij van de ZLTO voor Brabant en Limburg). Samen vormen zij de LTO vakgroep paardenhouderij.

De vakgroep richt zich op ondernemers in de paardenhouderij met de kanttekening dat de specifieke manegebedrijven veelal aangesloten zijn bij de Federatie Nederlandse Ruitersportcentra (FNRS). Op nationaal niveau is er een samenwerkingsconvenant tussen LTO en de FNRS, de Federatie Nederlandse Hippische Ondernemers (FNHO) en de Sectorraad Paarden (SRP). Ook op regionaal niveau zijn er gezamenlijke projecten van deze organisaties.

De vakgroep heeft ongeveer 130 leden en richt zich op thema's als ruimtelijke ordening, dierenwelzijn en diergezondheid, mest en mineralen, kennis en sociaal economische zaken. LLTB zoekt samenwerking in de regio met de provincie en onderwijsinstellingen.

De stand van zaken is dat de vakgroep paardenhouderij van de LLTB gezien de verankering in de organisatie van belangenbehartiging van de agrarische sector, een stabiel en herkenbaar aanspreekpunt is. De focus is de belangenbehartiging van de leden en de uitbouw van de positie van de regio als paardenregio. De oprichting van een vakgroep is nieuw voor de paardenhouderij maar al lang gebruikelijk in de agrarische sector. De procesinnovatie komt voort uit het feit dat samenwerking de positie van de individuele bedrijven sterker maakt in de relatie tussen bedrijf en overheid en in de markt. Het samenwerkingsverband faciliteert een snellere kennisverspreiding (diffusie) en bevordert daarmee innovaties.

Stichting HIP (Hippische Innovatieve projecten)

NHB in Deurne, HAS te Den Bosch en Horse Academy te Hooge Mierde werken op diverse fronten met elkaar samen om te komen tot nieuwe, betere producten en een goede verspreiding van het aanbod. Het doel van de samenwerking is gericht op het beter benutten van elkaars capaciteiten en kennis en het gezamenlijk op de kaart zetten van de regio (voornamelijk de Kempen) als de kennisregio voor de paardenhouderij.

Stichting HIP heeft een Innovatief Hippisch Expertise Centrum opgezet in Hooge Mierde. De Stichting ondersteunt Research & Development projecten. De innovatieve projecten, die door de stichting HIP worden ontwikkeld, zijn de dragers van de activiteiten. De projecten worden op een drietal niveaus uitgevoerd:

- Regionaal; o.a. kwaliteitsverbetering hippische ondernemers in de Kempen, ondernemerscafé, mediatheek, begeleiding projectgroepen;
 - Nationaal; competenties hippisch onderwijs, talentontwikkeling (Rabo talentenplan en Talentenkijkwijzer, Kwaliteitszorg en certificering);
 - Internationaal; welzijn Happy Athlete en samenwerking Indoor Brabant.
- De resultaten van de projecten worden gepresenteerd op een aantal (internationale) evenementen zoals Horse Event en Global Dressage Forum.

Peelpaard.

Stichting PeelPaard is een stichting die zich inzet voor alle paardenondernemers in de Peel. Dit is een zeer brede groep, actief in handelsstallen tot hoefsmeden en veeartsen. In totaal zijn er ruim 110 bedrijven en instanties die zich gevestigd hebben in de Peel en zich bezig houden met hippische activiteiten. Stichting PeelPaard probeert samenwerking tussen deze bedrijven te creëren met als doel:

- * De paardenondernemers economisch voordeel te laten behalen
- * De Peel op de kaart zetten als belangrijke paardenregio

Andere initiatieven die door die in het LEI rapport (2009) zijn genoemd, worden hieronder kort beschreven.

Horse hotel stal Hendrix

Stal Hendrix is in 2005 begonnen met Hendrix training. Klanten kunnen vanuit de hele wereld hun intrek nemen in de stallen van Hendrix Training. Ze hebben de gelegenheid om daar te trainen en om naar wedstrijden te gaan tijdens hun verblijf.

Paardenkliniek Venlo

Paardenkliniek is een dierenartsenpraktijk die volledig op paarden gericht is. Het werkgebied beslaat een gebied van Someren tot Duitsland en van Reuvert tot Boxmeer. De paardenkliniek onderhoudt goede contacten met diverse binnen- en buitenlandse klinieken, zo zijn ze altijd op de hoogte van nieuwe ontwikkelingen in de veterinaire paarden wereld.

Anky & Friends Concours in Erp

Het concours Anky & Friends is een nieuw concours rondom Erp. Het evenement heeft als doel de bekendheid vergroten van deze regio en het moet tegelijkertijd een inspiratie bron zijn voor de jeugd. Sport en entertainment staan centraal tijdens dit evenement. Het evenementen wordt georganiseerd door Stichting Concours Hippique de Leijgraaf en het evenementen bureau Sportbizz.

Bijlage 2 Geraadpleegde literatuur

LEI Wageningen, *De paardensector in Limburg en Zuidoost- Brabant*, 2009.

KNHS, *Sprong voorwaarts, Meerjarenbeleidsplan 2007-2010*, 2006.

Sectorraad Paarden, *Handreiking Paardenhouderij en Ruimtelijke Ordening*, 2009

Sectorraad Paarden, *Welzijn in de sector Paardenhouderij*, 2009.

De kamerkrant Brabant, *Kenniscentrum voor paardensector*, 31 maart 2009

Provincie Limburg, *Verslag expertmeeting paardensport*, november 2008

www.knhs.nl

www.frns.nl

www.fpg.nl

www.enjoytheride.nl

www.veiligpaardrijden.nl

www.topsportlimburg.nl